finds discovered during the excavation date to the 15th (14th?) century. In digging a heating line trench in the plots at Paupio St. 27 and 29 in historical Paplavos suburb, new data was collected about the locality's old relief. The remains of an 18th or early 19th-century building (Fig. 3) and 18th–20th-century finds were also discovered.

Linas Girlevičius

Bokšto gatvė 16

2011 m. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai sklype Bokšto g. 16 ir artimiausioje jo aplinkoje. Sklypas yra Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) teritorijoje. Tyrinėjimai vyko 2 etapais. Pirmajame etape tyrinėjimai atlikti prie pastato Bokšto g. 16/2 PR dalies. Siekta nustatyti, kokia galima žala yra padaryta pastato PR dalyje įrengiant apie 25 m² ploto rūsio patalpas. Prie naujai įrengto rūsio išorinės sienos tirtas 3x3m dydžio šurfas, kuris vėliau, aptikus mūrinių konstrukcijų, buvo praplėstas į perkasą. Antrajame etape tyrinėjimai buvo atliekami požeminių inžinerinių tinklų (vandentiekio,

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2002 m. tirtas šurfas; 2 – 2002 m. atkastos miesto gynybinės sienos liekanos; 3 – 2004 m. tirtos vietos; 4 – 2010 m. žvalgyta trasa; 5 – 2011 m. tirtos žvalgomosios perkasos 1 vieta; 6 – 2011 m. tyrimai požeminių inžinerinių tinklų vietose. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – the test pit excavated in 2002; 2 – the remains of the city's defensive wall unearthed in 2002; 3 – the locations excavated in 2004; 4 – the route surveyed in 2010; 5 – the trial trench 1 excavated in 2011; 6 – the 2011 excavations at the underground utility line sites.

nuotekynės), tiestų į pastato Kūdrų g. 2 / Bokšto g. 16 ŠV dalį, vietoje. Šių darbų metu tyrinėjimai buvo atliekami ir Bokšto gatvės važiuojamojoje dalyje.

Sklype Bokšto g. 16 archeologiniai tyrinėjimai atliekami nebe pirmą kartą (1 pav.). 2004 m. žvalgomuosius tyrinėjimus sklype atliko archeologas Valdas Steponaitis (žr. *ATL 2004 metais*, Vilnius, 2006, p. 261). Ištirtas vienas 5 m² dydžio šurfas. Jame aptiktas XVII a. pradžia datuotas arkinis pamatas, nustatyta, kad iki 2,42 m gylio (iki tokio gylio buvo tiriama) sluoksniams būdingas supiltinis pobūdis. Aptikta XVII a. datuotų archeologinių radinių, vienas koklio fragmentas datuotas XVI a. II puse. Tais pačiais metais archeologas Andrius Vaicekauskas atliko tyrinėjimus sklypo ŠV dalyje (žr. *ATL 2004 metais*, Vilnius, 2006, p. 262). Iširtas 3 m² dydžio šurfas. 60–80 cm gylyje aptikti du XVII a. II pusės paviršiaus lygiai. 1,6 m gylyje aptiktas XVII a. datuotas grindinys, medinio pastato liekanos, aukščiau grindinio buvusiame sluoksnyje – daug XVII a. radinių. 2010 m. žvalgymus sklypo PV dalyje atliko archeologas Tauras Poška (žr. *ATL 2010 metais*, Vilnius, 2011, p. 544). Kasta 25 m ilgio tranšėja požeminiams inžineriniams tinklams, žvalgytas 12,5 m² plotas. Nustatyta, kad viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti, 1,5 m gylyje aptiktas nejudintas kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio datavimas nenustatytas. Tyrinėjimai vykdyti ir sklypo aplinkoje. Didelės apimties tiriamieji archeologiniai darbai tarybiniu laikotarpiu buvo atlikti į V nuo sklypo, esančio Vilniaus senamiesčio 46-ojo kvartalo P dalyje. Ankstyviausi čia tirti kultūrinio sluoksnio horizontai, atkastos pastatų liekanos, kiti artefaktai datuoti XIV a. Kultūrinio sluoksnio storis kvartalo P dalyje – 2,4–2,7 m. 1999 m. ties pastato Bokšto g. 14 R dalies Š siena du šurfus tyrė archeologas A. Vaicekauskas (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, Vilnius, 2000, p. 474–476). Ištirtas 12,5 m² plotas, tirtas 1,7–3,6 m storio kultūrinis sluoksnis. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis supiltinio pobūdžio. Ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. 2002 m., atliekant archeologinius tyrinėjimus Kūdrų gatvėje, iškastas šurfas prie pastato Kūdrų g. 2 / Bokšto g. 16 PR kampo. Iki 2 m gylio buvo kasamas XX a. supiltas sluoksnis. 1,8–2 m gylyje aptiktas akmenų grindinio fragmentas. Giliau šurfas nebekastas. Kūdrų gatvės rekonstrukcijos metu išardžius vieną lietaus kanalizacijos šulinių, aptiktas Vilniaus miesto gynybinės sienos fragmentas (žr. *ATL 2002 metais,* Vilnius, 2005, p. 474–476).

Iš archeologinių tyrinėjimų duomenų matome, kad, nors netoliese gyventa jau XIV–XV a., sklypo Bokšto g. 16 aplinkoje, Vilnios upės slėnio šlaite, kultūriniam sluoksniui būdingas supiltinis pobūdis, o ankstyviausia kultūrinio sluoksnio dalis datuojama XVI–XVII a. XVI a. statyto, vėliau rekonstruoto pastato rūsys yra po pastato Bokšto g. 16/2 Š dalimi. Tai liudija, kad sklype gyventa jau XVI a., tačiau ar minimu laikotarpiu susiformavo vertingas kultūrinio sluoksnio horizontas, ar vyravo tendencija pilti šiukšles, buitinės ir statybinės veiklos atliekas žemyn nuo šlaito, galima nustatyti tik archeologinių tyrinėjimų metu. XVI a. pradžioje dabartinis sklypas Bokšto g. 16 atsidūrė Vilniaus miesto gynybine siena apjuostoje miesto dalyje. Kažkur netoli miesto gynybinėje sienoje yra buvę varteliai. Ties sklypu Bokšto g. 16 miesto gynybinė siena veikiausiai buvo išmūryta eroduojančio Vilnios upės slėnio šlaito apatinėje dalyje, bent XVI a. suformuoto, XIX a. užpilto Vilnios kanalo pakrantėje. Panašu, kad gynybinė

2 pav. Perkasos 1 vaizdas iš V. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. Trench 1 as seen from the W.

siena čia darė posūkį. XIX–XX a. Vilniaus miesto planuose matyti, kad sklype Bokšto g. 16 buvo siekiama formuoti uždarą kiemą. Užstatymo pobūdis kito, bet tendencija išliko iki pat XX a. II pusės.

Prie pastato Bokšto g. 16/2 PR dalies ištirta 15 m^2 dydžio *perkasa 1*. Kaip minėta, vienas 2011 m. atliktų tyrinėjimų tikslų – nustatyti, ar šio pastato PR dalyje įrengiant apie 25 m^2 ploto rūsio patalpas buvo suardyti archeologiškai vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai. Žvalgomosios perkasos 1 didesnėje dalyje apatinių, ankstyviausių kultūrinio sluoksnio horizontų ištirti nepavyko. Šį tikslą pavyko įgyvendinti tik perkasos PR dalyje. Spėjamas žvyro įžemis čia pasiektas 2,55 m

3 pav. Gotikinio rūsio liekanos (dešinėje) ir giliausia perkasos 1 vieta. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. The remains of the Gothic basement (on the right) and the deepest location in trench 1.

gylyje nuo žemės paviršiaus. Aukščiau spėjamo įžemio susiformavęs (suformuotas) kultūrinis sluoksnis daugiausia yra supiltinio pobūdžio. Datuojančių radinių jame neaptikta, todėl tiksliau kultūrinio sluoksnio apatinė dalis nedatuota. Tikriausiai toks kultūrinio sluoksnio apatinės dalies pobūdis yra buvęs ir pastato Bokšto g. 16/2 PR dalyje. Kultūrinis sluoksnis įrengtojo rūsio vietoje veikiausiai buvo stipriai apardytas statant esamo pastato Bokšto g. 16/2 pamatus, šio pastato P sienos vietoje buvusį XVIII a. mūrinį nuotekų kolektorių (jis veikiausiai ėjo iš netoli esančių augustinų ar jėzuitų vienuolynų Vilnios kanalo link), įrengiant nuotekynę XX a. Šie pamatai ir statinių liekanos dalinai atkasti, požeminių inžinerinių tinklų trasos surastos 2011 m. tirtoje perkasoje. Taigi, apibendrinant tyrinėjimų duomenis, galima manyti, kad žemės darbai, atlikti savavališkų statybos darbų metu, padarė santykinai nedaug žalos šios miesto dalies archeologinio paveldo pažinimui, informacijos apie čia buvusias archeologines struktūras prarasta nedaug.

Perkasoje 1 (2 pav.) aptikta ir kitų mūrinių konstrukcijų, vėlyviausios kurių datuotos XIX a. pabaiga – XX a. I puse. Ankstyviausia perkasoje aptikta mūrinė konstrukcija – gotikinio XV–XVI a. sandūra ar XVI a. datuojamo pastato su rūsio patalpa (3 pav.) Š dalies liekanos. Tai bene reikšmingiausias 2011 m. sklype Bokšto g. 16 vykusių tyrinėjimų metu padarytas atradimas. Pastato liekanas ateityje tikslinga detaliau ištirti, tyrinėjimai suteiktų naujų duomenų apie šios Vilniaus dalies ankstyvąją raidą.

Prie pastato Kūdrų g. 2/16 kastos tranšėjos ir duobės požeminių inžinerinių tinklų atšakų įrengimui. Čia tyrinėjimai atlikti 9,5 m^2 plote. Įrengiant požeminius inžinerinius tinklus atliktų archeologinių tyrinėjimų metu surinkta nedaug naujų duomenų apie šios Vilniaus dalies raidą. Kasant tranšėjas pastato kieme vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai 1,2–1,3 m gylyje nebuvo pasiekti. Bokšto gatvės važiuojamojoje dalyje XVII a. II puse – XVIII a. datuojamo kultūrinio sluoksnio horizonto viršus atkastas 1,8 m gylyje nuo dabartinio gatvės paviršiaus. Įžemis šių darbų metu nepasiektas.

Bokšto St. 16

An excavation (Fig. 1) was conducted, not for the first time, on the high slope near the bastion of the city's defensive wall in the plot at Bokšto St. 16 in the E part of Vilnius Old Town (Fig. 2). The plot was developed in the early 16th century on the inside of the city wall. The city wall stood at the bottom of the slope, near the Vilnia river channel. Previous excavations had determined that the areas to the SW and W of the excavated plot had been inhabited in the 14th–15th centuries. Two Gothic masonry basements have survived under the buildings currently standing on the plot at Bokšto St. 16. Another Gothic-bond masonry basement from a 16th-century building (Fig. 3) and the partially surviving, aboveground wall of this building were discovered during the excavation. The trench also contained later masonry structures. The remains of an 18th-century sewerage collector were unearthed. It was probably for channelling sewage from the nearby former Augustian or Jesuit monasteries to the nearby former Vilnia channel. The cultural layer at the excavated sites had been disturbed by later economic activities and contained 16th–20th-century finds.